

64. TEOLOŠKO-PASTORALNI TJEDAN

SUVREMENI IZAZOVI PASTORALA I KATEHEZE ODRASLIH

ZAGREB
23. – 25. I. 2024.

preporučujemo

Glas Koncila
Glas Koncila

www.glas-koncila.hr

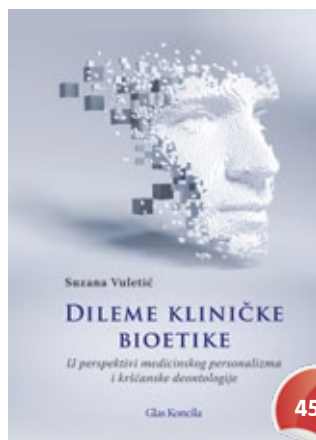
Henoc Tailleau

Moja mala naučiteljica

Mala Terezija koju tek treba otkriti

15 €

45 €

Suzana Vuletić

Dileme kliničke bioetike

U perspektivi medicinskog personalizma i kršćanske deontologije

Đuro Gračanin
Temelji govorništva

18 €

Stanislav Šota

Kultura susreta u pastoralnom djelovanju

20 €

Popust za sudionike TPT-a!
Pojedinačna izdanja snižena su do 70%.

**SUVREMENI
IZAZOVI PASTORALA
I KATEHEZE ODRASLIH**

Odgajati u zreloj vjeri

»Današnje kulturne i vjerske prilike u Europi traže prisutnost katolika zrelih u vjeri i misionarskih kršćanskih zajednica koje svjedoče Božju ljubav svim ljudima.« Navještaj evanđelja nade podrazumijeva, dakle, da se ubrzava prijelaz s vjere koja se oslanja na društvenu tradiciju, koliko god da je ona važna, *na osobnu i zrelu vjeru*, obrazloženu i svjedočku.

Kršćani su, dakle, »pozvani odlikovati se vjerom koja će im omogućiti kritičko sučeljavanje s današnjom kulturom i odupiranje njezinim zavodljivostima«. »Ta će im vjera također omogućiti da stvarno utječu na svijet kulture, gospodarstva, društva i politike; da pokažu kako je zajedništvo među članovima Katoličke Crkve i s ostalim kršćanima snažnije od svake etničke povezanosti; da vjeru s radošću prenose novim naraštajima; da izgrađuju kršćansku kulturu koja će biti kadra evangelizirati širu kulturu u kojoj živimo.«

Ivan Pavao II., *Ecclesia in Europa* (28. VI. 2003.), br. 50.

Suvremeni izazovi pastoralna i kateheze odraslih

Prema religijsko-pedagoškim dokumentima Katoličke Crkve pastoral i kateheza odraslih spadaju u prioritete misijsko-evangelizacijskoga poslanja Crkve. Unatoč tomu, kontinuirana pratnja i vjerska pouka odraslih osoba jedno je od najzanemarenijih područja redovitoga pastoralnoga djelovanja opće i naše domaće Crkve. To je začuđujuće s obzirom na to da smo desetljećima svjedoci sve manje vjerničke prakse odraslih osoba, što ima posljedice na odgoj u vjeri njihove djece, na bračni i obiteljski život, kao i na učinkovitu kršćansku prisutnost u svim porama društva.

Pastoral i kateheza odraslih trebali bi biti u središtu djelovanja Crkve iz jednostavnoga razloga što se najveći dio ljudske egzistencije u pravilu provodi u odrasloj dobi, tijekom koje su kršćani svakodnevno pozvani živjeti i svjedočiti svoju vjeru na privatnoj i društvenoj razini. Međutim, činjenica je da je odgoj u vjeri, bilo kroz vjeronauk u školi ili kroz župnu katehezu, općenito vrlo oskudan, osobito za odrasle osobe. Poznato je da većina vjeroučenika nakon sakramenta potvrde prestaje ići u crkvu, među ostalim zato što ni njihovi roditelji ne idu redovito ili nikada ne idu u crkvu. S druge strane kod velike većine praktičnih vjernika, čak i onih obrazovanijih, poznavanje temeljnih sadržaja kršćanske vjere ostalo je na infantilnoj, tradicionalnoj i formalnoj razini. Isto tako u današnjem vremenu sveopćega relativizma vjera sve više postaje identitetsko pitanje, koje je na našim prostorima često povezano s nacionalnim pitanjem, a u zadnje vrijeme i s (neo)konzervativnim ideološkim strujanjima koja se pozivaju na kršćanske vrijednosti premda su nerijetko udaljena od službenoga naučavanja Crkve.

Nameću se tu dva pitanja. S jedne strane zašto velik broj odraslih osoba ne osjeća ili zanemaruje važnost vjere u svom životu i nema potrebu prakticirati vjeru i duhovno rasti u sklopu crkvene zajednice? S druge strane zašto i velik broj praktičnih vjernika ima oskudno znanje o svojoj vjeri i gotovo nikakav uvid u naučavanje Crkve, osobito u evangelizacijskoj perspektivi Drugoga vatikanskoga koncila, koja predmnijeva zrele, osviještene i angažirane kršćane?

Ta tema posebno se čini važnom u sadašnjem trenutku Crkve u Hrvatskoj, u kojem prevladava dihotomija između nominalnoga i sociokulturnoga katoličanstva te stvarne i učinkovite prisutnosti katoličkih vjernika u hrvatskom društvu. Činjenica je da većina odraslih osoba ne prepoznaje smisao i vrijednost kršćanstva niti je zainteresirana uključiti vjeru i Crkvu u svoj život, štoviše, vjeru i Crkvu često doživljava kao smetnju za »uspješan život«. S druge strane proteklih petnaestak godina primjećujemo svojevrsnu radikalizaciju vjere u dijela praktičnih katoličkih vjernika koji – pretežito zbog nedostatka kvalitetne pastoralne ponude u vlastitoj župi – ispunjavanje svojih duhovnih potreba idu tražiti u zajednicama karizmatškoga tipa, pohađanjem »tradicionalne mise« na latinskom jeziku ili pak u različitim oblicima »katoličkoga aktivizma« nerijetko na rubu fundamentalizma. Takvo življenje vjere najčešće je utemeljeno isključivo na emocijama, obilježeno je fideizmom, moralnim rigorizmom, »duhovnim« elitizmom, strogo odbacuje teologiju pod izlikom da vjera ne treba razum te ostaje na razini doslovnoga shvaćanja Biblije, sa svim povezanim anakronizmima i misaonim devijacijama. Takvo proizvoljno shvaćanje kršćanstva najčešće je u suštoj suprotnosti s naučavanjem poslijekoncilске Crkve, vrlo je apologetsko, prozelitsko i borbeno usmjereno te nimalo dijaloški otvoreno. Nedavna koronakriza posebno je pokazala zabrinjavajuću polarizaciju unutar Crkve u Hrvatskoj. Na kraju takvi »borbeni«, premda nepoučeni katolici, upravo pružaju protusvjedočanstvo osobama koje su udaljene od Crkve.

Postavlja se još nekoliko pitanja. Što Crkva, osim redovitoga sakramentalnoga djelovanja, nudi odraslim osobama za inteligentno i cjelovito življenje kršćanske vjere, koje jednako uključuje eklezijalnu, duhovnu i socijalnu dimenziju? Kako privući odrasle osobe koje su se udaljile od Crkve ili je uopće ne poznaju? Kako preusmjeriti vjernike koji su se »radikalizirali« i žive svoju vjeru na paracrkvени način? Kako Crkva može pratiti svakoga vjernika, od najmlađe do najstarije dobi, neovisno o njegovu životnom položaju i stanju, pružajući sigurno i obogaćujuće egzistencijalno uporište u kojem će se ljudska osoba moći neprestano razvijati u zajedništvu s drugima?

Da bi se adekvatno odgovorilo na ta pitanja i izazove, treba ponovno uzeti u obzir, osmisliti i omogućiti kvalitetan odgoj u vjeri odraslih osoba prilagođenom župnom katehezom i različitim pastoralnim aktivnostima koje će, osim liturgije, omogućiti poticajno, uvjerljivo i uravnoteženo življenje kršćanske vjere u suvremenoj kulturi i društvu.

U svjetlu svega rečenoga tema 64. teološko-pastoralnoga tjedna o *suremenim izazovima pastoralna i kateheze odraslih* pokazuje se krucijalnom jer o njoj većim dijelom ovisi vitalnost i budućnost Crkve. Teološko-praktični i interdisciplinarni pristup temi želio bi biti poticaj nosiocima crkvenih služba, prije svega biskupima, svećenicima i redovnicima, ali i vjernicima laicima, da zajedno razmisle i pokrenu, u sinodskom duhu, novu pastoralno-katehetsku praksu koja će na odgovaran i kreativan način voditi cjelovitu brigu o odraslim osobama, kako bi cijela Crkva mogla punom snagom zaživjeti svoj misijski elan.

Program 64. teološko- pastoralnog tjedna

Prvi dan: utorak 23. siječnja 2024.

9.00 Otvaranje Tjedna
Dekan KBF-a Sveučilišta u Zagrebu
prof. dr. sc. Josip Šimunović

Moderatorica: izv. prof. dr. sc. Ana Begić

9.45 Prof. dr. sc. Ana Thea Filipović
*Kateheza odraslih u kontekstu društvenih i crkvenih
promjena: od predvečerja Drugoga vatikanskoga
koncila do Sinode o sinodalnosti Crkve*

Rasprava

Moderator: izv. prof. dr. sc. Tomislav Kovač

15.00 Prof. dr. sc. Stjepan Baloban
*Analiza vjerske prakse u Hrvatskoj: socijalno-etička i
pastoralna perspektiva*

Rasprava

15.45 Dr. sc. Ivan Šarčević
Obilježja odrasle vjere i zrelih kršćana

Rasprava

16.30 Odmor

17.00 Doc. dr. sc. Stipo Kljajić
Božja riječ u izgradnji odraslih vjernika

Rasprava

Drugi dan: srijeda 24. siječnja 2024.

Moderator: dr. sc. Jakov Rađa

9.00 Doc. dr. sc. Hrvoje Kalem
Navještaj Boga u promjeni epohe: reimaginacijom do obnovljene slike o Bogu u navješčaju odraslima

Rasprava

9.45 Izv. prof. dr. sc. Nikola Vranješ
Preduvjeti pastorala i kateheze odraslih za zrelost kršćanskih zajednica

Rasprava

10.30 Odmor

11.00 Lic. theol. Marko Vuković
Pastoral braka i obitelji kao povlašteno mjesto odgoja odraslih u vjeri

Rasprava

Moderatorica: prof. dr. sc. Jadranka Garmaz

15.00 Izv. prof. dr. sc. Denis Barić
Kateheza odraslih u perspektivi evangelizacije i nove evangelizacije

Rasprava

15.45 Rad po grupama

Moderatori: prof. dr. sc. Jadranka Garmaz,
doc. dr. sc. Ivan Majić, dr. sc. Jakov Rađa,
dr. sc. Milan Dančuo, dr. sc. Marija Jurišić

16.30 Odmor

17.00 Izvješća radova po grupama

Dvorana "Vijenac"
Zagreb, Kaptol 29a
23. – 25. siječnja 2024.

Program 64. teološko- pastoralnog tjedna

17.30 Doc. dr. sc. Ivica Jurić
Neki elementi preobrazbe kateheze odraslih
Rasprava

Treći dan: četvrtak 25. siječnja 2024.

Moderator: izv. prof. dr. sc. Ivan Dodlek

9.00 Prof. dr. sc. Igor Kanižaj
Medijski govor o vjeri i (samo)formacija odraslih
Rasprava

9.45 Dipl. theol. Leonardo Šardi
Kateheza osoba s invaliditetom
Rasprava

10.30 Odmor

11.00 Prof. dr. sc. Franjo Podgorelec
*Izgrađuju li aktualne duhovne tendencije Crkve u Hrvata
zrelije pojedince i zajednice?*
Rasprava

Moderatori: doc. dr. sc. Davor Šimunec,
doc. dr. sc. Sanda Smoljo Dobrovoljski

12.00 Plenarna rasprava

13.00 Zatvaranje Tjedna
Dekan KBF-a Sveučilišta u Zagrebu
prof. dr. sc. Josip Šimunović

Sažeci predavanja

Prof. dr. sc. Ana Thea Filipović

Kateheza odraslih u kontekstu društvenih i crkvenih promjena: od predvečerja Drugoga vaticanskoga koncila do Sinode o sinodalnosti Crkve

Od predvečerja II. vaticanskoga koncila do danas u pastoralnoj praksi Crkve vidljiva je kriza tradicionalnoga modela postojanja kršćanima religioznom socijalizacijom, koji se oslanjao na potporu tzv. »društvenoga katekumenata«. U promijenjenu društvenom i crkvenom ozračju postalo je razvidno središnje značenje kateheze odraslih za izgrađivanje zrele vjere i crkvene pripadnosti vjernika u sekulariziranu i racionalistički usmjerenu okruženju. To je značilo i neizbježan prijelaz od pučke Crkve i baštinjene vjere prema Crkvi zajednici krštenika osobno prihvaćene vjere. Repozicioniranje i novo profiliranje vjernika laika trebalo bi se odraziti i na crkvene strukture koje promiču Crkvu zajedništva.

U predavanju će biti prikazane društvene i kulturne promjene koje su pridonijele prepoznavanju kateheze odraslih kao glavnoga oblika kateheze u Crkvi od koncilskoga razdoblja do danas na razini crkvenih dokumenata, ali i u mnogim katehetskim naporima u mjesnim Crkvama. Sinoda o sinodalnosti Crkve koja je u tijeku (2021. – 2024.) nadovezuje se na još neispunjenu zadaću komunitarne preobrazbe Crkve te je usredotočena na posredovanje iskustva Crkve kao zajednice, smjera na osvješćivanje krsnoga identiteta i dostojanstva svih vjernika, na zrelost i postajanje subjektom naroda Božjega te oblikovanje života u perspektivi poslanja u svijetu novih izazova u 21. stoljeću. To uključuje i sučeljavanje sa zaprjekama na tom putu. Značenje kateheze i teološke formacije odraslih vjernika stoga će se povezati s pitanjem odnosa kateheze i zajednice te kateheze i poslanja, što uključuje i perspektivu katekumenata odraslih.

Ključne riječi: *kateheza odraslih, teološka formacija odraslih, kulturne promjene, Crkva kao zajednica, zrelost vjere*

Pitanje, i posebno analiza, vjerske prakse u Hrvatskoj jedno je od najvažnijih, ako ne i središnje pitanje za crkveno djelovanje u Hrvatskoj. Ono se ponajprije odnosi na odrasle kršćane, i to na njihovo življenje i svjedočenje vjere na osobnoj i društvenoj razini.

Predavanje »Analiza vjerske prakse u Hrvatskoj: socijalno-etička i pastoralna perspektiva« s jedne strane upozorava na »urgentnost« stavljanja u središte teološko-crkvenih rasprava i analiza vjerske prakse u Hrvatskoj. S druge strane u predavanju se pokušavaju analizirati određeni oblici vjerske prakse u Hrvatskoj. Nažalost, tematika vjerske prakse u Hrvatskoj, koja se u posljednjih 10-15 godina velikim dijelom mijenja, a dijelom se i promijenila, do sada ni u teološkim ni u službenim crkvenim raspravama nije uzeta »ozbiljno«.

Polazeći od takve realne i ujedno zabrinjavajuće situacije, predavanje nastoji pobuditi zanimanje za tu tematiku.

U prvoj točki »Suočiti se s realnošću promjena u vjerskoj praksi u Hrvatskoj« nastoji se upozoriti na određene promjene u vjerskoj praksi. Druga točka »Trenutačni crkveni i teološki prioriteti u Hrvatskoj« propituje povezanost promjena u vjerskoj praksi i trenutačne crkvene i teološke prioritete u Hrvatskoj. Na temelju prvih dviju točaka u trećoj se točki »Socijalno-etički i pastoralni izazovi« žele pružiti određene perspektive u odnosu na suočavanje s vjerskom praksom u Hrvatskoj.

Ključne riječi: *vjerska praksa, crkveno djelovanje, crkveni i teološki prioriteti, perspektiva*

Prof. dr. sc. Stjepan Baloban

Analiza vjerske prakse u Hrvatskoj: socijalno-etička i pastoralna perspektiva

Dr. sc. Ivan Šarčević

Obilježja odrasle vjere i zrelih kršćana

Od svih životnih dobi najteže je pastorizirati odrasle, posebno muškarce. Na njih se ne može toliko vanjski utjecati prisilom ili nagovorom, ni afektivnom socijalizacijom kao na djecu i mlade. U prosjeku gledano, najmanje u crkvu dolaze odrasli, obiteljski i društveno najaktivniji od svih generacija, nositelji života. Najvažnije su oznake njihove vjere vjersko neznanje i samovoljno krojenje svoje vjere čak do praznovjerja; odbacivanje ili odugovlačenje susreta sa sobom, s drugima i Bogom zbog radnoga aktivizma te raskorak između vjere i zvanja, vjere i društvenoga života, socijalnoga angažmana koji bi bio motiviran vjerom. Neki pribjegavaju grupnim odgovorima (tradicionalizmu, fundamentalizmu, laičkomu klerikalizmu, integritizmu).

Pastoral odraslih podrazumijevao bi dva smjera, jedan više sistematičan, drugi okazionalan. Radilo bi se o stvaranju gostoprimljivoga ozračja u Crkvi za te osobe s naglaskom na prihvaćanju i poticanju njihova osobnoga uvjerenja, na razgovoru koji bi uključivao neinvazivan, ali odlučan poziv na suočavanje sa svojom vjerom, jasnoću prioriteta u vjeri te izlazak iz nezrele, infantilne ili adolescentske vjere. Sistematičniji vid pastora la podrazumijevao bi osobne susrete, zatim biblijsko-teološke pouke, vremenski programirane obiteljske ili strukovne sastanke s naglaskom na obiteljski život i društveno djelovanje kroz prizmu vjere. Okazionalni pastoral podrazumijevao bi izlaženje u susret distanciranima, kao i onima koji izvan ili mimo crkve traže puninu života. Taj vid pastora la može se ostvarivati medijski (npr. preko župne stranice), u prilikama primanja sakramenata i sakramentalna (krštenje, potvrda, sprovod...).

Ključne riječi: *pastoral odraslih, osobna, odgovorna, solidarna i opuštена vjera*

Dei verbum, dogmatska konstitucija o božanskoj objavi Drugoga vatikanskoga koncila, ističe da su »Crkvi Pisma, zajedno sa Svetom predajom, uvijek bila i jesu vrhovno pravilo njezine vjere«, odnosno da »proučavanje Svetoga pisma treba biti takoreći duša svete teologije« jer je, kako je ustvrdio još i sveti Jeronim, nepoznavanje Pisama, nepoznavanje Krista. U prvom, uvodnom dijelu rada stoga se razlaže značenje Svetoga pisma za kršćansku teologiju i vjeru, a u drugom se dijelu pristupa tematici uloge Biblije u izgradnji odraslih, tj. zrelih vjernika. Budući da je gotovo očit nerazmjer između značenja Svetoga pisma u vjerničkom odrastanju, tj. sazrijevanju u vjeri u teoriji i praksi, odnosno između onoga što bi trebalo biti i onoga što u stvarnosti jest, nastoje se detektirati povodi i uzroci takvomu nerazmjeru te se predlažu smjernice za smanjenje obujma takvoga nerazmjera. Poseban se naglasak stavlja na analizu trenutačnoga stanja biblijskoga pastoralna na našim prostorima te se nastoje dati upute za njegovo poboljšanje.

Ključne riječi: *Božja riječ, odrastanje u vjeri, teorija, praksa, biblijski pastoral*

Doc. dr. sc. Stipo Kljajić

Božja riječ u izgradnji odraslih vjernika

Doc. dr. sc. Hrvoje Kalem

Navještaj Boga u promjeni epohe: reimaginacijom do obnovljene slike o Bogu u navještaju odraslima

Relevantan katehetski i svaki drugi navještaj Boga u promjenjivoj epohe trebao bi polaziti od teologije koja mora biti pozorna na dva pola: s jedne strane na vječne i nepromjenjive istine, a s druge na trajno promjenjivu situaciju u kojoj se nalazi naslovnik kršćanske poruke. Današnji naslovnik kršćanske poruke u svojem kolektivnom imaginariju baštini sliku Boga onako kako je ona naviještana u pastoralnom i katehetskom djelovanju XIX. i XX. stoljeća, a možda i ranije. Te su slike Boga posljedica krize vjere u prosvjetiteljstvu i moderni koji su se temeljili na pretjeranom racionalizmu i apstraktnom intelektualizmu, kao i na pogrješnim teološkim odgovorima, te su na posljetku doveli do oportunih i parcijalnih prikazivanja Boga i tako zamaglili Božju vjernosti i blizinu čovjeku u njegovoj konkretnoj situaciji. Današnji katehetski navještaj trebao bi posredovati sliku Boga onako kako nam ga je pokazao Isus Krist koji je ne samo istinska slika Boga, budući da su on i Otac jedno, nego i kriterij razlučivanja slika i oblika kojima se referiramo na Boga. Jedna od vrlina u čijoj logici možemo motriti sliku o Bogu te je posredovati u pastoralnom i katehetskom navještaju odraslima jest blagost. Naša je teza da je blagost krjepost na čijem je tragu moguće obnoviti čitanje Božje objave od koje polazi svako teološko, pastoralno i katehetsko djelovanje koje kani posredovati vjerodostojnu sliku o Bogu. Naime, neki teolozi smatraju da uvjeti i razlozi nevjerovanja, a time i slika o Bogu, nisu, barem danas, toliko određeni metafizičkim i moralnim uvjerenjima koliko imaginacijom. Zbog toga smatramo da reimaginacija, kao sposobnost i sredstvo ljudskoga duha, može biti od pomoći postmodernom čovjeku u ponovnom otkrivanju Boga koji je blag i povjerljiv, što će voditi prema konstruktivnijemu i receptivnijemu pastoralnomu i katehetskomu navještaju slike o Bogu.

Ključne riječi: slike o Bogu, navještaj, blagost, povjerenje, Krist kao kriterij razlučivanja, reimaginacija

Rast u zrelosti vjere kao jedan od temeljnih elemenata kršćanskoga života u bitnom je suodnosu s pastoralnim djelovanjem kao takvim, a na poseban način s katehezom. Pastoralno-katehetski dinamizmi, a osobito oni župnoga karaktera, nužno bi trebali pridonositi trajnomu napretku prema sve zrelijoj vjeri, i to u svim dimenzijama življenja. Mnogi aktualni pokazatelji upozoravaju na istinsku krizu ne samo procesa sazrijevanja u vjeri, nego uopće započimanja i stvarne odluke za rast u vjeri. Područja pastora i kateheze odraslih u tom su pogledu danas neka od najizazovnijih i najkompleksnijih za ostvarivanje. K tomu zajednica se kao njihov bitni činitelj također prepoznaje ne samo kao stvarnost na putu napretka, nego često i kao izazovni činitelj u pogledu reprezentacije ambijenta zreloga vjerskoga života. U ovom se izlaganju teološko-pastoralno razlučuju bitni preduvjeti pastora i kateheze odraslih vjernika u kontekstu zajednice danas. Ti se preduvjeti prvotno tiču strukturalnih elemenata odnosa osobe vjernika i kršćanske zajednice u pogledu napretka u zrelosti vjere. Polazeći od njih, razlučuju se s njima povezani aktualni aspekti tematike čija uspješnija realizacija u današnjim društvenim i pastoralnim prilikama može u bitnome pridonijeti napretku u zrelosti vjere.

Ključne riječi: osoba, kršćanska zajednica, zrelost vjere, Crkva, pastoral i kateheza odraslih

Izv. prof. dr. sc. Nikola Vranješ

Preduvjeti pastora i kateheze odraslih za zrelost kršćanskih zajednica

Lic. theol. Marko Vuković

Pastoral braka i obitelji kao povlašteno mjesto odgoja odraslih u vjeri

Sadržaj pastoralna Crkve, iako u svojem temelju uvijek ima jedan isti cilj i svrhu – čovjekovo spasenje, razlikuje se s obzirom na specifičnost životne situacije i poziva ljudi kojima se pristupa. Jedno od tih specifičnih područja pastoralna Crkve jest i pastoral braka i obitelji. Čovjek koji živi u trajnoj egzistencijalnoj potrazi za smislom, srećom i ostvarenjem kroz povijest ljudske misli za tu je potragu neprekidno pokušavao davati konkretne smjernice i odgovore. Gotovo svi odgovori na ta pitanja mogu se svesti na koncept ljubavi. Razne su se stvarnosti nudile za ispravan ili najviši objekt ljubavi. Svaka je od njih polagala pravo na to da onaj koji ih ljubi treba biti spreman na žrtvu kako bi zaslužio njihove plodove. I nužnost te spremnosti u biti se nikada nije ozbiljno dovela u pitanje. U načelu. U praksi ljubavi se napuštaju kada ne daju očekivani plod ili ne uspiju zadržati našu pozornost. Poseban je izazov život u braku i briga za obitelj. Vjerojatno ništa drugo u ljudskom iskustvu čovjeka u isto vrijeme toliko snažno ne privlači i ne poziva, da bi od njega zatim zahtijevalo aktivaciju svih tjelesnih i duhovnih snaga te za svoj opstanak tražilo da čovjek iz sebe izvuče ono najbolje što jest.

Crkva je na II. vatikanskom saboru u pastoralnoj konstituciji »Gaudium et spes« pokušala sumirati povijest te potrage i dati na nju odgovor u svjetlu Božje objave. U broju 24 kaže: »Čovjek je jedino biće koje je Bog želio radi njega samoga i stoga se on ne može ostvariti nego u nesebičnu daru samoga sebe.« Ovo predavanje koncipirano je oko uloge Božje milosti, bračnoga para i svećenika ili pastoralnoga djelatnika u procesu zaživljavanja toga »dara samoga sebe« u životu supružnika. Za usmjeravanje svojega braka i obitelji prema tomu cilju potrebna je vjera, ali jednako tako vjera je potrebna i za njegov opstanak. No budući da je Bog izvor i daryatelj ljubavi, oslonac i snaga kada ljudske snage malakšu, na tom putu vjera i raste.

Ključne riječi: *pastoral braka i obitelji, ljubav, dar samoga sebe, eudaimonia, krjeposti*

Nakon Drugoga vatikanskoga koncila u katehetskom je djelovanju Crkve stavljen važan naglasak na odrasle. Tomu u prilog ide i činjenica da crkveni dokumenti nakon Drugoga vatikanskoga koncila ističu katehezu za odrasle kao glavni oblik kateheze, sve do najnovijega Direktorija za katehezu (2020.) koji govori o katehazi odraslih kao referentnoj točki svake kateheze. No pastoralno opredjeljenje za odrasle nije novina u Crkvi. Dovoljno se prisjetiti statusa koji su odrasli imali unutar katehetskoga procesa tijekom povijesti Crkve, što napose biva vidljivo u dobro razrađenu antičkom katekumenatu, u službi kumova, te u srednjovjekovnoj ulozi roditelja u katehizaciji djece.

S obzirom na današnje vrijeme, imajući pred sobom društveno-kulturne i religijske promjene, i ističući važnost sve potrebnijega odgoja/rasta u vjeri odraslih, Crkva si u pastoralnoj brizi za odrasle postavlja pitanje kako pomoći čovjeku u obrazloženju razloga nade koja je u njemu (usp. 1 Pt 3, 15).

Temeljni oblici života i djelovanja Crkve koji se ostvaruju posredovanjem procesa evangelizacije (navještaj evanđelja) i nove evangelizacije (novi apostolski zamah u naviještanju evanđelja) sve su više izazov za katehezu odraslih, pri čemu će trebati trajno činiti prepoznatljiv pomak od kateheze »naukovanja« do kateheze koja vodi prema susretu sa živim Bogom, što se najistinskije može ostvariti u kršćanskoj zajednici. Istom odrasle ne treba shvaćati isključivo samo kao naslovnike u procesima evangelizacije i nove evangelizacije, nego, zahvaljujući pomno planiranu i oblikovanu katehetskom susretu, kao njezine nositelje, tim više što se danas osjeća velika potreba za djelovanjem odraslih vjernika u župnoj zajednici.

Ključne riječi: *kateheza odraslih, evangelizacija, nova evangelizacija, suvremeni kontekst, župna zajednica*

Izv. prof. dr. sc. Denis Barić

Kateheza odraslih u perspektivi evangelizacije i nove evangelizacije

Doc. dr. sc. Ivica Jurić

Neki elementi preobrazbe kateheze odraslih

U predavanju se promišlja o važnosti kateheze odraslih u sveukupnom poslanju Crkve te o načinima njezine preobrazbe. Rezultati teološko-pastoralne analize aktualnoga stanja vjerske prakse upućuju na njezinu nužnost. Kateheza odraslih pastoralni je prioritet o kojem ovisi kateheza djece i adolescenata, kao i izgradnja župne zajednice. Ona je i sredstvo koje može umanjiti dihotomiju između većine distanciranih, tzv. kulturoloških vjernika i manjine, praktičnih vjernika. Autor pokušava detektirati razloge nepopularnosti i neučinkovitosti postojeće kateheze odraslih. Prepoznajući kairološke elemente (znakove vremena) koji obilježavaju suvremenoga čovjeka, koji su zapreka uključivanju odraslih u život zajednice i življenje vjere na svim razinama, autor nudi konkretne prijedloge kako katehezu odraslih učiniti misionarskom, mjestom rasta i nadahnuća za svakodnevno življenje vjere. Pritom osobito ističe važnost nekih kompetencija koje kateheta treba posjedovati (poučenost u vjeri, autentičnost života, otvorenost dijalogu, biti graditelj zajedništva, dobar komunikator i sl.).

Ključne riječi: *kateheza odraslih, misijsko poslanje Crkve, župna zajednica, kompetencije kateheta*

Istraživanja provedena u zadnjih dvadeset godina u polju komunikacijskih znanosti omogućavaju nam jasan uvid u glavne karakteristike medijskoga sadržaja i sliku govora o vjeri i Crkvi. Istodobno sve se češće aktualizira i pitanje medijskih navika i ponašanja odraslih u odabiru i upotrebi medijskoga sadržaja. Na normativnoj razini – analizirajući sadržaj crkvenih dokumenata koji govore o komunikaciji, medijima i društvenim mrežama od Drugoga vatikanskoga koncila do danas – Crkva je na vrijeme prepoznavala nove izazove koje su donijeli mediji i društvene mreže. Analizirajući relevantne izvore u zadnjih 60 godina, Crkva bi u tom području mogla biti primjer po količini dokumenata, smjernica, naputaka, uputa, rasprava, poticaja i promišljanja. Možda je najbolji aktualni dokaz toga i dokument »Prema punoj prisutnosti – pastoralno promišljanje o uključenosti na društvenim medijima« iz 2023. godine Dikasterija za komunikacije.

S druge strane detaljan pogled u aktivnosti na razini biskupija i župa uputit će na brojne prilike, primarno na razini potrebe izrade strategija komunikacije i komunikacijskih akcijskih planova o temeljnim evangelizacijskim i pastoralnim porukama. »Hitnost pastoralnoga plana za sredstva društvenih komunikacija« naglašena je prije više od trideset godina, još 1992. godine u pastoralnoj uputi »Aetatis novae« o društvenim komunikacijama, dvadeset godina nakon objave jednoga od temeljnih dokumenata – »Communio et progressio«. S obzirom na izostanak koordiniranih aktivnosti, velik je izazov informacijsko-komunikacijski javni prostor u kojem se, od većinom neobrazovane javnosti, pa čak i odrasle, redovito očekuje odgovorno, zrelo i promišljeno medijsko ponašanje, kao i odabir vjerodostojnoga sadržaja, a u stvarnosti sve češće se može prepoznati povodljivost te iste javnosti koja se ne zna oduprijeti površnim interpretacijama, skandalima i zastrašivanjima.

Vidljiv je i izostanak formativnih programa koji će naglasiti važnost medijske pismenosti, prepoznavanje i prihvaćanje vjerodostoj-

Prof. dr. sc. Igor Kanižaj

Medijski govor o vjeri i (samo) formacija odraslih

Medijski govor o vjeri i (samo) formacija odraslih

nih izvora, ali i prihvaćanje i širenje autentičnih evangelizacijskih poruka. No takav pristup podrazumijeva i snažan komunikacijski iskorak Crkve, što će i mnoge pojedince i protagoniste potaknuti na izlazak iz komotne zone i poslati na margine, na mrežne trgovce, u bespuća društvenih mreža i aplikacija. Dok jedan dio odraslih vjernika bježi u zatvorene mrežne zajednice, zatvorene grupe za dopisivanje na brojnim aplikacijama ili pak suvremene oblike (samo)formacije, to posljedično može imati i utjecaj na prisutnost i služenje u župnim zajednicama, što se nužno može odraziti i na pastoralno djelovanje. U posve novim informacijsko-komunikacijskim okolnostima odrasli nerijetko lutaju bespućima mrežnoga prostora u potrazi za svjedočanstvima i osloncem, smjernicama, izvorima i informacijskim čvorištima koja mogu ponuditi jasno, nedvosmisleno i autentično svjedočanstvo vjere sveopće Crkve, a da ga pritom teško ili nikako ne nalaze.

Stoga bi svaki zauzeti iskorak u tom prostoru nužno trebao na prvoj razini uključiti identificiranje svih postojećih i u javnosti prisutnih katoličkih pojedinaca, grupa i zajednica koji djeluju u hrvatskom medijskom i virtualnom prostoru, potom na drugoj razini omogućiti analizu sadržaja njihovih aktivnosti i poruka, a na trećoj razini uz njihovo okupljanje dovesti do stvaranja koordinacijskoga tijela koje bi moglo u velikoj mjeri odgovoriti na brojne izazove koji se primjećuju u tom prostoru. Usprkos navedenim izazovima, snažan evangelizacijski potencijal i dalje se krije u medijima, društvenim mrežama i brojnim skrivenim prostorima u virtualnom svijetu. Izostanak ozbiljnijega i sustavnijega pristupa mogao bi imati dalekosežne posljedice zbog već ranije prepoznatih trendova heterogenosti, diversificiranosti i fragmentiranosti opće medijske publike u Hrvatskoj. Ti izazovi u velikoj mjeri mogu otežati i pastoralno djelovanje te utjecati na (samo)formaciju odraslih (vjernika).

Ključne riječi: *mediji, formacija, društvene mreže, Crkva*

Deklaracija o pravima osoba s invaliditetom (NN 47/2005.) naglašava kako je osoba s invaliditetom svaka osoba koja je zbog tjelesnoga i/ili mentalnoga oštećenja, privremenoga ili trajnoga, prošloga, sadašnjega ili budućega, urođenoga ili stečenoga pod utjecajem bilo kojega uzroka, izgubila ili odstupa od očekivane tjelesne ili fiziološke strukture te je ograničenih ili nedostatnih sposobnosti za obavljanje određenih aktivnosti na način i u opsegu koji se smatra uobičajenim za ljude u određenoj sredini. Ponajprije treba razlučiti pojmove »invaliditet« i »osoba s invaliditetom«. Naime, pod pojmom »osoba s invaliditetom« trebamo biti svjesni različitosti invaliditeta, što utječe i na različitu percepciju okoline, a zatim i različito razumijevanje teološkoga govora.

Učiteljstvo Crkve u posljednjim godinama sve više govori o potrebi kateheze osoba s invaliditetom. U najnovijem Direktoriju za katehezu posvećeni brojevi o katehezi osoba s invaliditetom (269-272) govore o njihovoj važnosti za cjelokupnu evangelizaciju i kršćanski odgoj. Osobe s invaliditetom prilika su za rast crkvene zajednice čija prisutnost izaziva da se prevladaju kulturne predrasude. Papa Franjo u svojim porukama uz Međunarodni dan osoba s invaliditetom te u duhu sinodskoga hoda poziva na življenje zajedništva te stvaranje Crkve u kojoj postoji načelo »mi, a ne oni«. Na tom tragu osobe s invaliditetom trebaju postajati subjekti župne zajednice, a ne samo objekti. U katehizaciji osoba s invaliditetom treba upoznati primatelja katehetske poruke te mu približiti teološki govor na njemu razumljiv način s obzirom na vrstu i stupanj invaliditeta (npr. pomoću znakovnoga jezika, slikovne potpore, pojednostavnjenoga govora...). Stoga je u katehezi osoba s invaliditetom uz stručnjaka iz područja teologije važna prisutnost stručnjaka iz područja edukacijske rehabilitacije koji može pomoći u osmišljavanju katehetskoga sadržaja i u pronalaženju najbolje metode prenošenja poruke. Kroz nekoliko konkretnih primjera pastoralne prakse prikazat će se načini uključivanja osoba s invaliditetom u katehetski, molitveni i liturgijski život župne zajednice.

Ključne riječi: *invaliditet, osoba s invaliditetom, inkluzija, znakovni jezik*

Leonardo Šardi, dipl. theol.

Kateheza osoba s invaliditetom

Prof. dr. sc. Franjo Podgorelec

Izgrađuju li aktualne duhovne tendencije Crkve u Hrvata zrelije pojedince i zajednice?

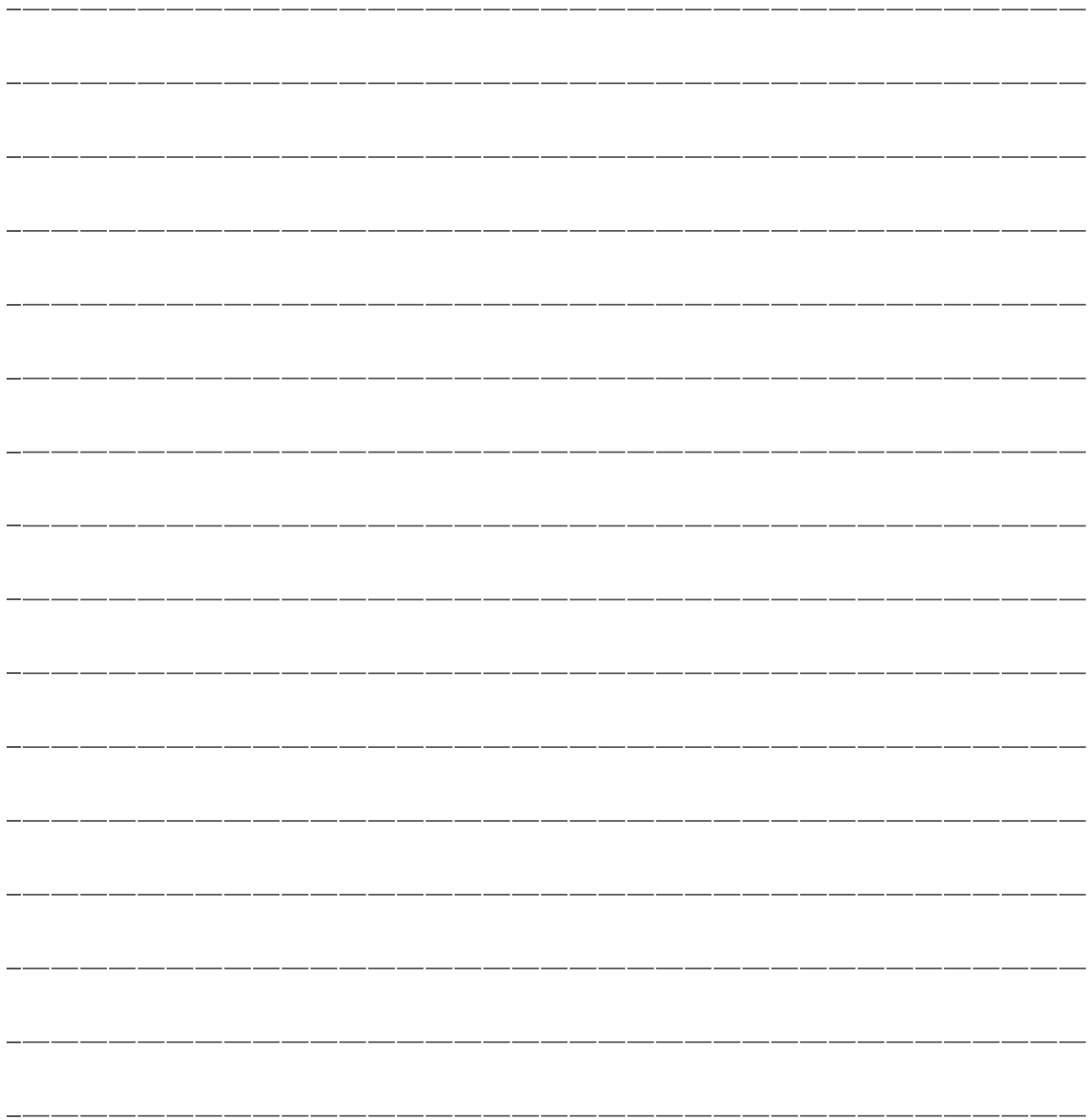
Duhovnost se bavi asimilacijskim aspektom objave (fides qua) ako vjera postaje iskustvo i praksa. Radi se o životu koji je animiran i organiziran iz odnosa s Trojedinim Bogom i kao takav on je integracijska točka čovjekova života i utječe na njegove izbore te cjelokupno njegovo djelovanje. Iz toga odnosa on gradi osobni, obiteljski, međuljudski, profesionalni i eklezijalno-društveni angažman. Integralni rast prema ljudskoj i kršćanskoj zrelosti uključuje razvoj osobe i zajednica u teologalnoj, moralnoj, psihološkoj i eklezijalno-društvenoj stvarnosti.

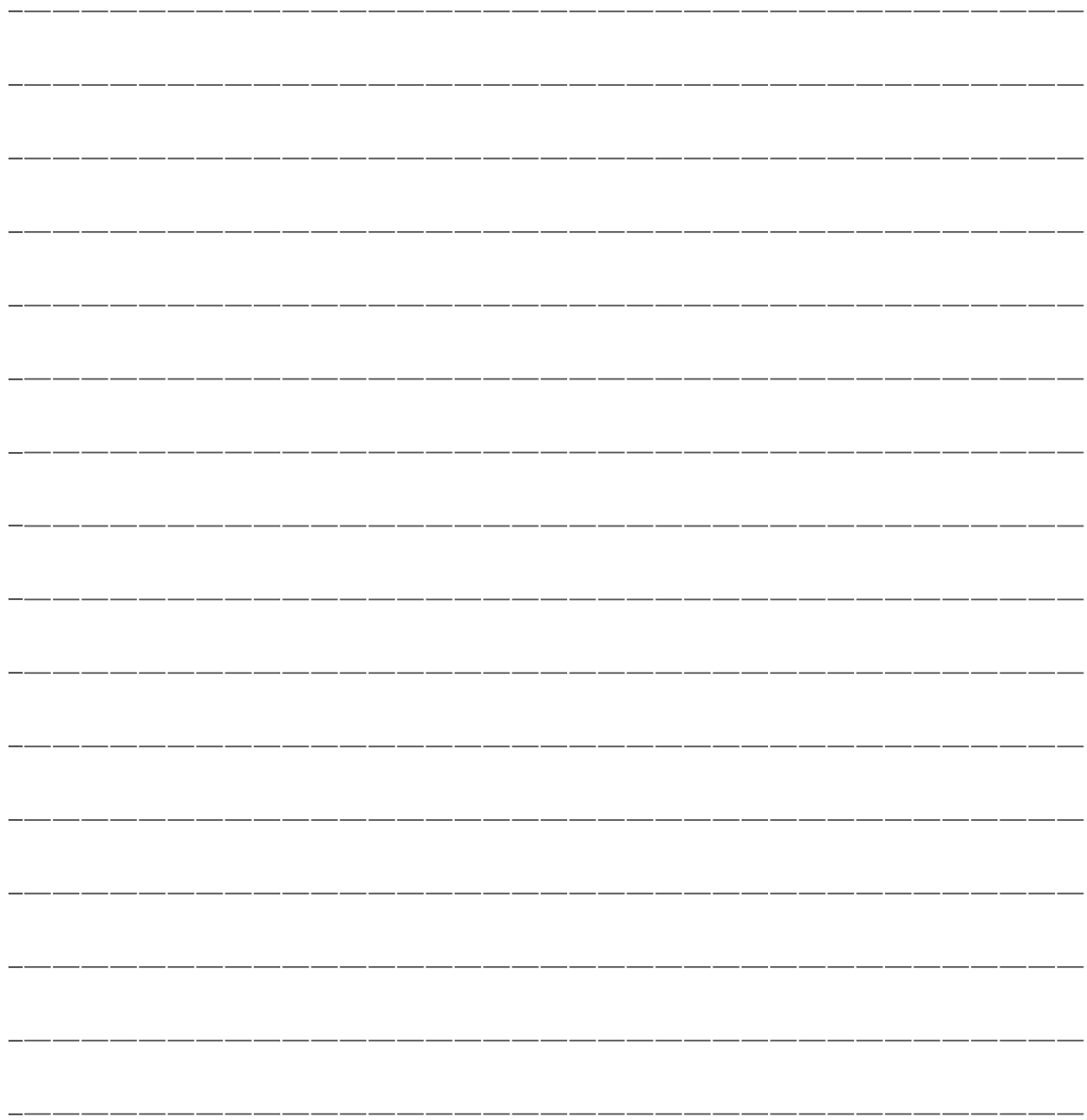
U svjetlu spomenutih postavaka analizirat će se četiri danas dominantne duhovne tendencije u našoj Crkvi: karizmatika i konzervativna tendencija, »adolescentski progresivizam« te međugorski duhovni pokret. Promotrit će se njihove pozitivne i izgrađujuće sastavnice, kao i one koje smjeraju jednostranosti, pa i eventualnomu zastranjenju.

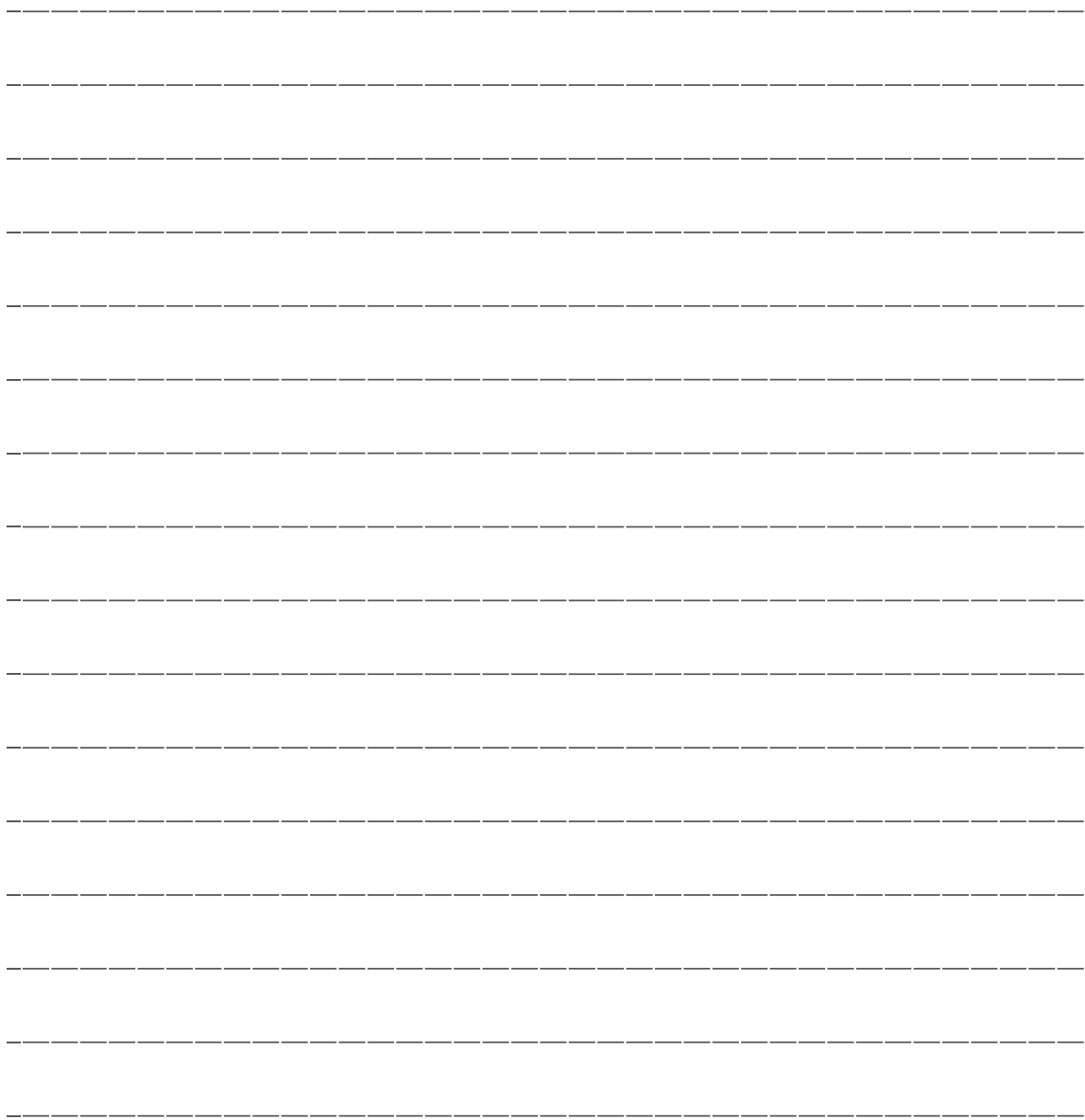
Pluralizam karizma koje potiče Duh Sveti unutar Mističnoga Tijela Kristova, kao i različite antropološke, eklezijalne i društvene okolnosti, zahtijevaju da nitko ne može pretendirati na ekskluzivnost svojega duhovnoga puta i pravca. Istinski rast pojedinaca i zajednica događa se u međusobnom prihvaćanju, dijalogu i suradnji, znajući da samo Crkva u cjelini ima puninu Duha Svetoga. Nerijetko će trebati dvije naizgled oprječne stvarnosti integrirati u svojem osobnom životu (antinomije duhovnoga života), kao što su: akcija i kontemplacija, poslušnost i osobna inicijativa, askeza i humanizam, razboritost pred izvanrednim fenomenima i otvorenost božanskim objavama, angažiranost u svijetu, a imunost na svjetovni duh i sl.

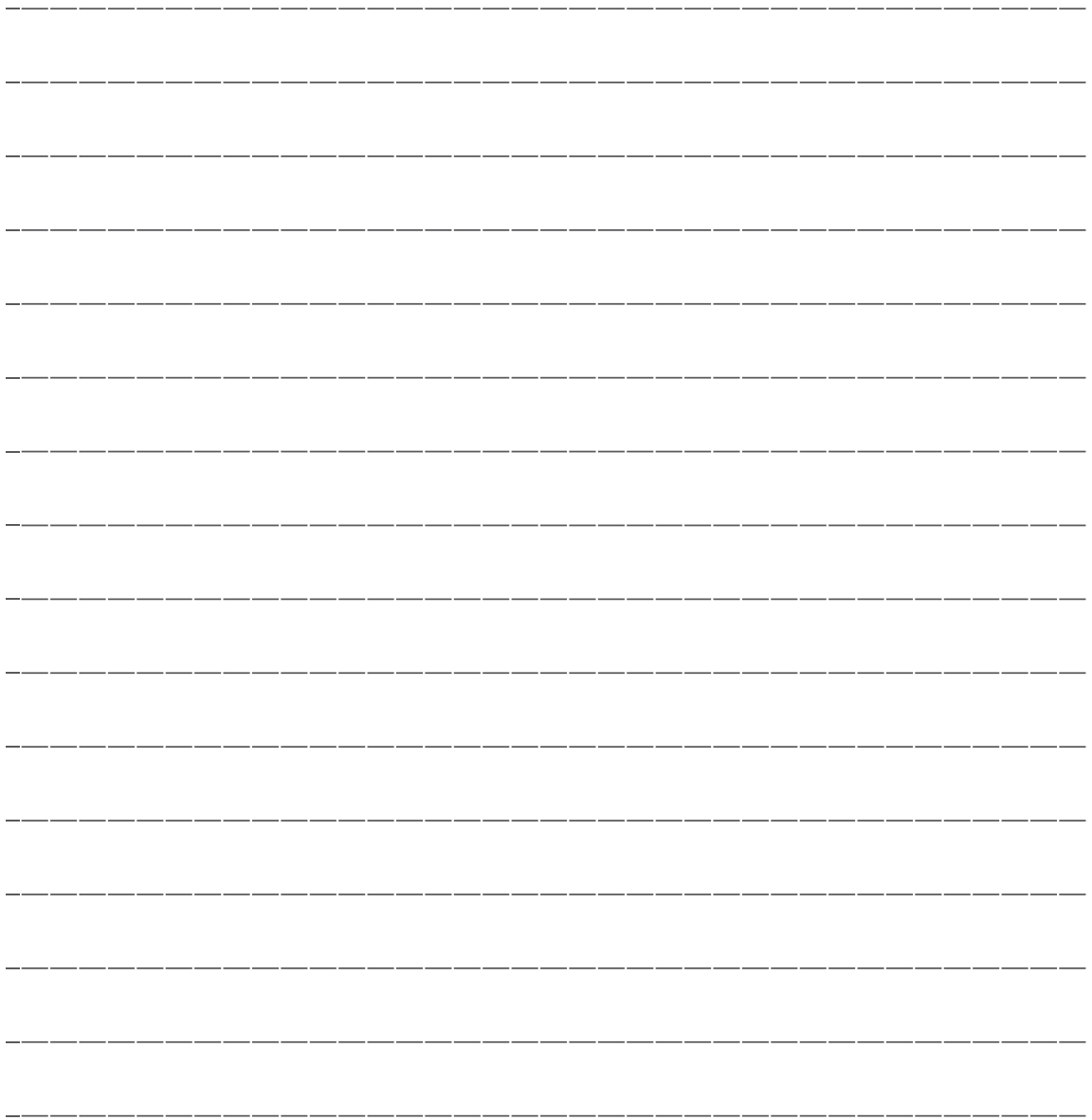
Ključne riječi: *duhovnost, konzervativnost, karizmatika obnova, posebne proročke objave, antinomije duhovnoga života*

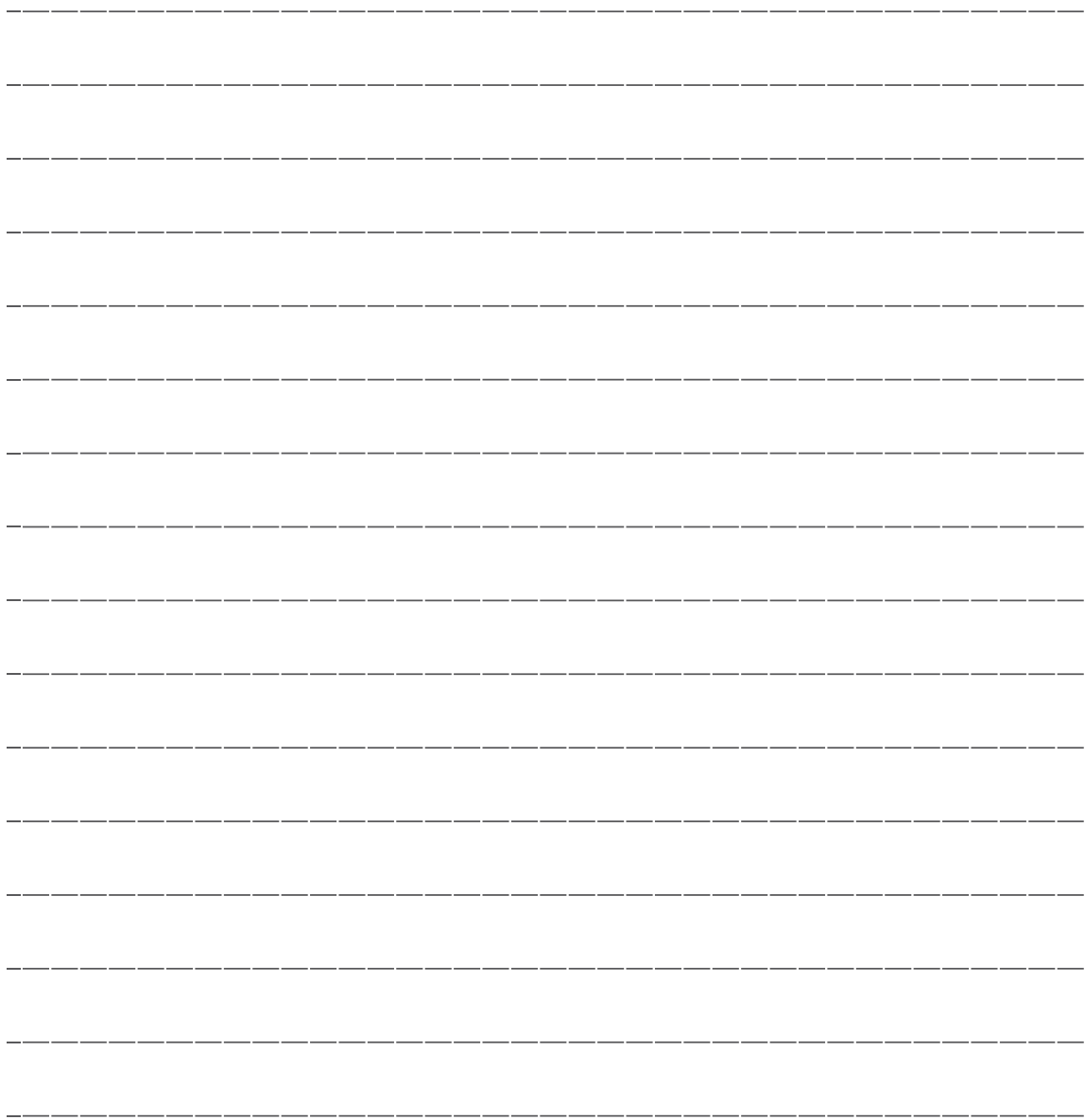
Bilješke

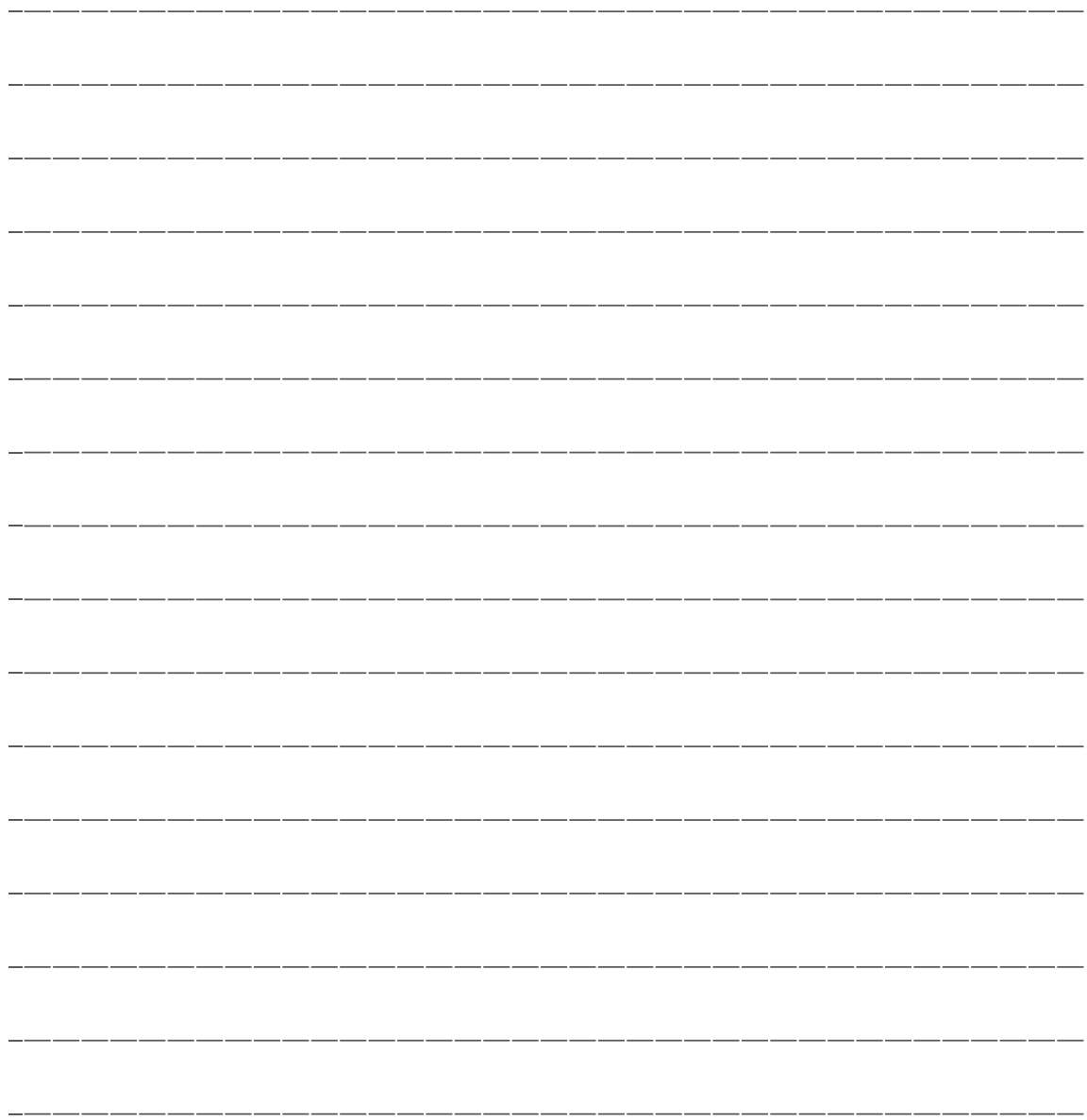

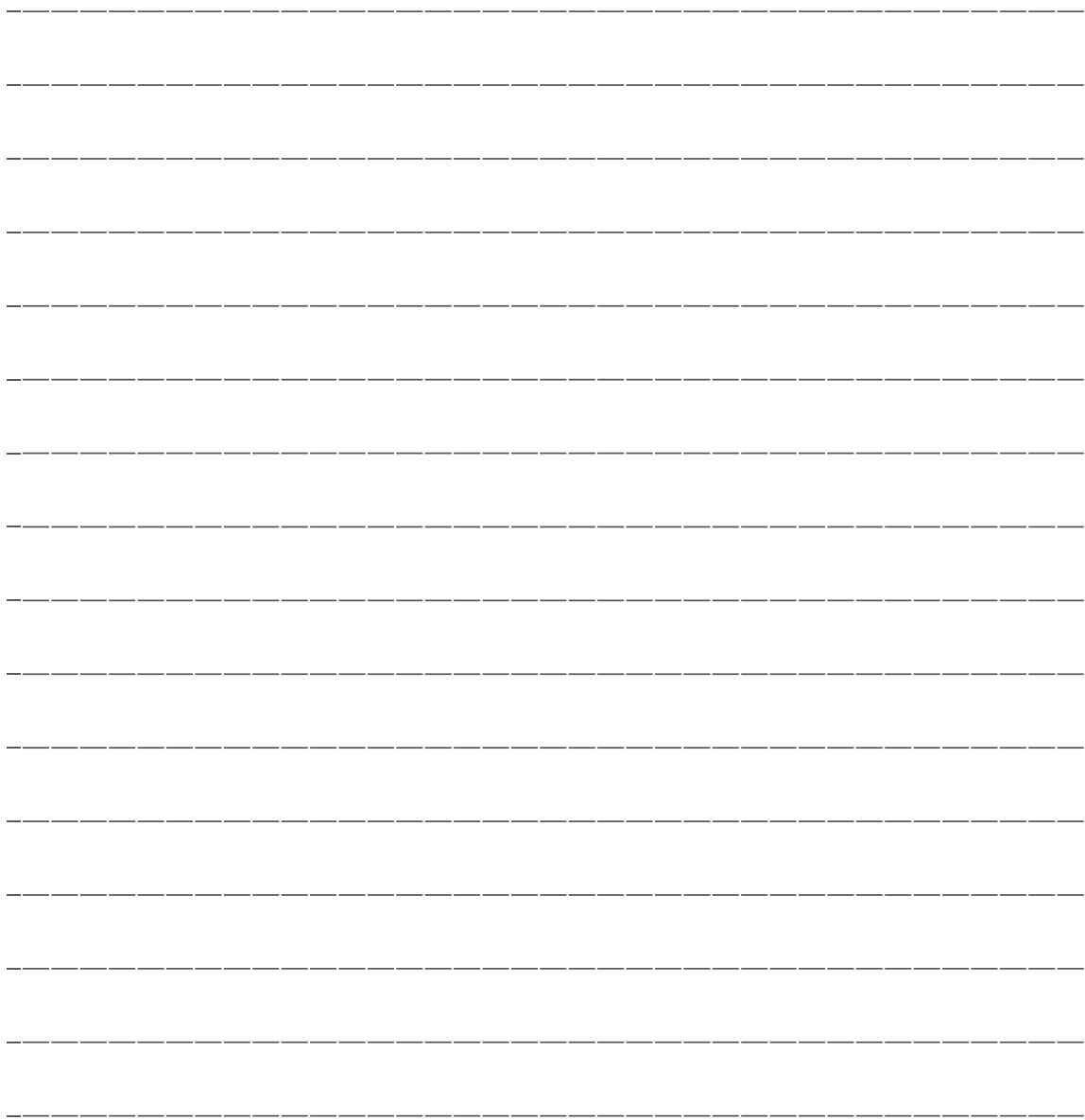

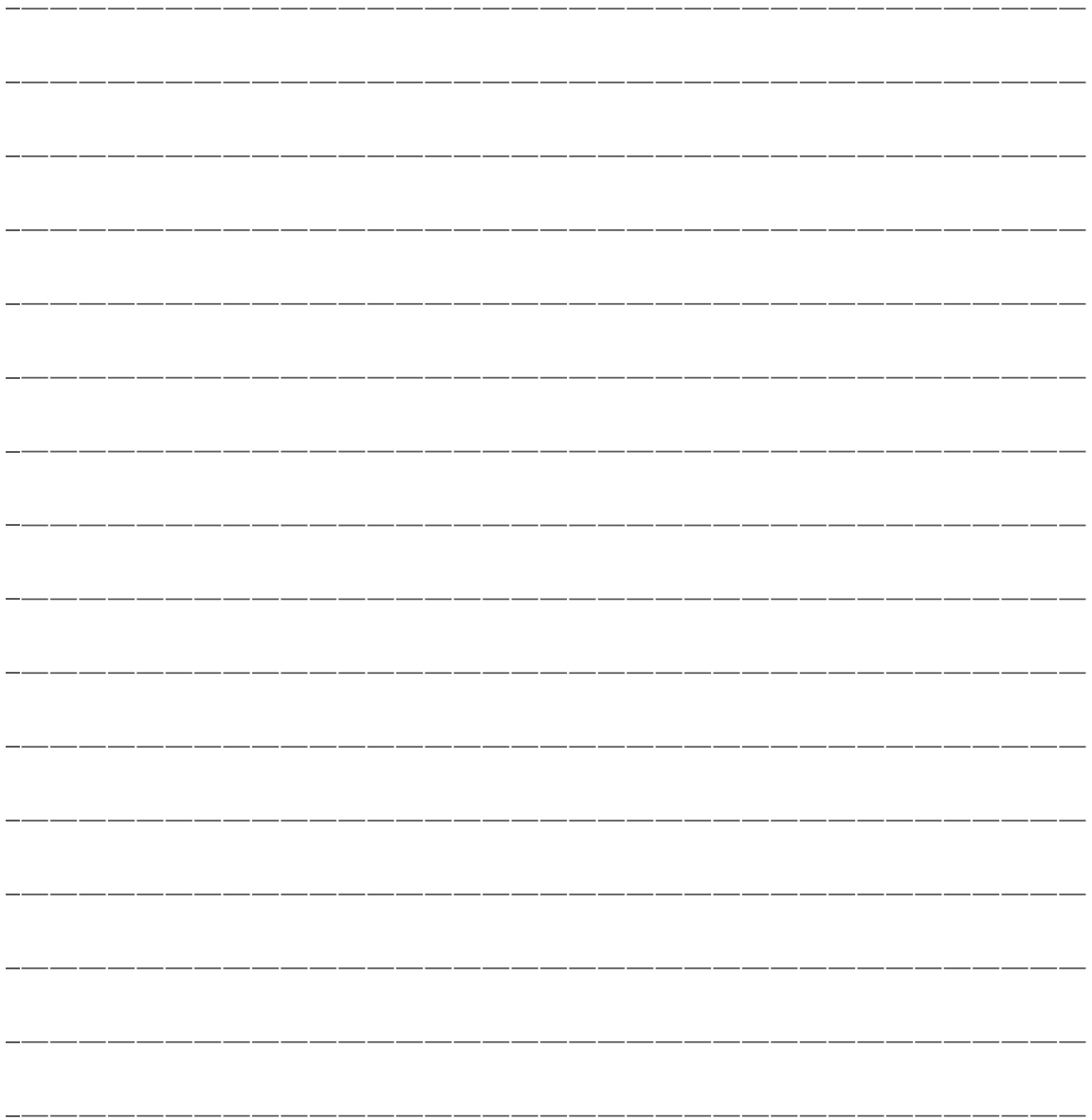

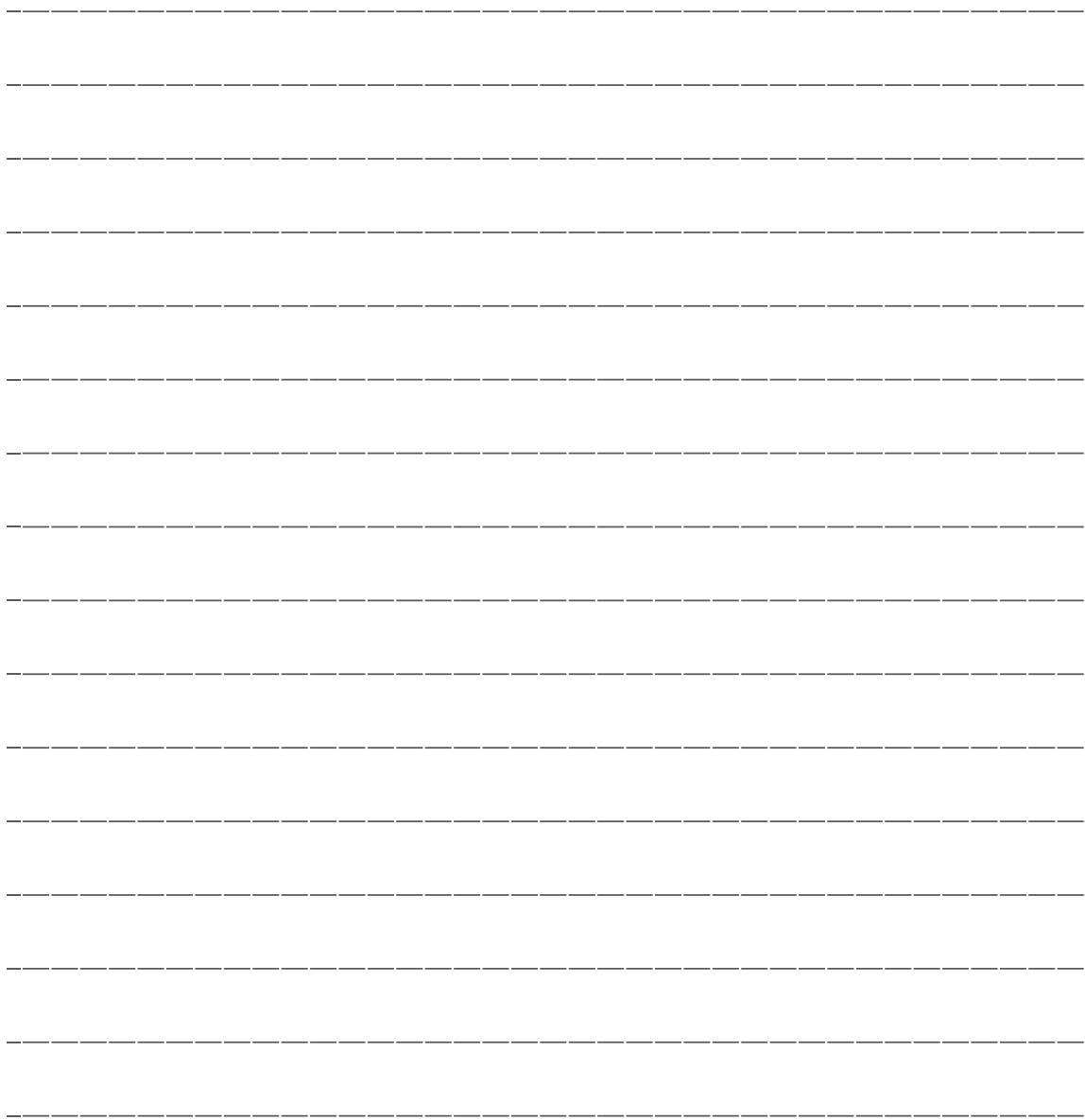

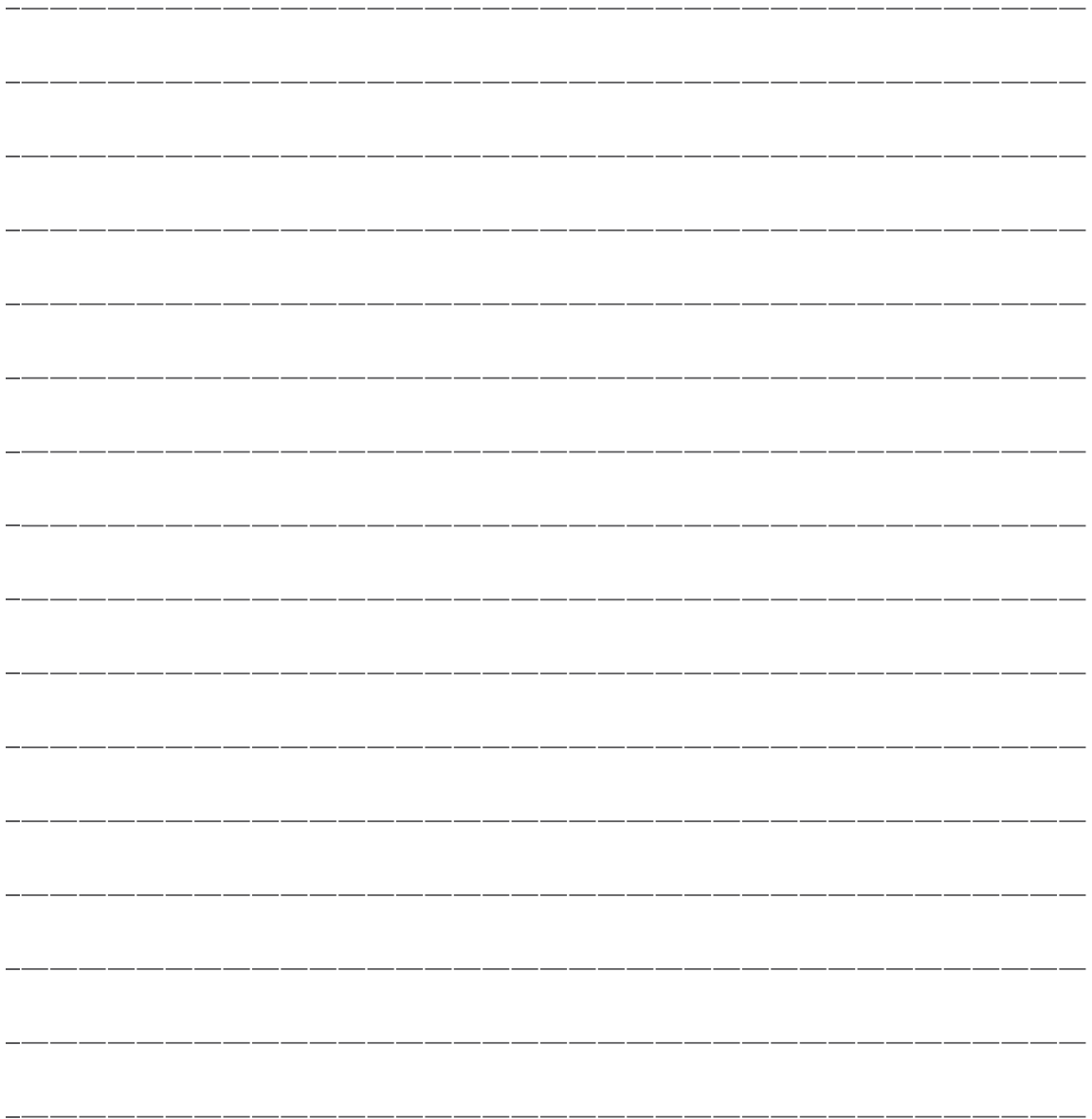

Pozvani biti »učenici misionari«

U snazi krštenja svaki je član Božjega naroda postao učenik misionar (usp. Mt 28, 19). Svaki krštenik, neovisno o položaju u Crkvi i stupnju vjerske izobrazbe, aktivni je nositelj evangelizacije i bilo bi neprimjereno zamišljati neki plan evangelizacije koji će provoditi stručnjaci, dok će ostatak vjerničkoga puka biti tek puki primatelji. Nova evangelizacija poziva na osobno uključivanje svih krštenika. To se uvjerenje pretvara u izravan poziv svakomu kršćanskomu vjerniku da se, ovdje i sada, aktivno uključi u evangelizaciju, jer onomu tko je stvarno iskusio ljubav Boga koji ga spašava ne treba dugotrajna poduka i obuka i priprema da pođe naviještati tu ljubav. Svaki je kršćanin misionar u mjeri u kojoj se susreo s Božjom ljubavlju u Kristu Isusu; ne govorimo više da smo »učenici« i »misionari«, nego da smo uvijek »učenici misionari«.

Papa Franjo, *Evangelii Gaudium* (24. XI. 2013.), br. 120.

Sadržaj

TEMA 64. TEOLOŠKO-PASTORALNOG TJEDNA.....	2
PROGRAM.....	6
SAŽECI PREDAVANJA.....	9
Kateheza odraslih u kontekstu društvenih i crkvenih promjena: od predvečerja Drugoga vatikanskoga koncila do Sinode o sinodalnosti Crkve	10
Analiza vjerske prakse u Hrvatskoj: socijalno-etička i pastoralna perspektiva	11
Obilježja odrasle vjere i zrelih kršćana.....	12
Božja riječ u izgradnji odraslih vjernika.....	13
Navještaj Boga u promjeni epohe: reimaginacijom do obnovljene slike o Bogu u navješčaju odraslima	14
Preuvjeti pastoralna i kateheze odraslih za zrelost kršćanskih zajednica	15
Pastoraln braaka i obitelji kao povlašteno mjesto odgoja odraslih u vjeri.....	16
Kateheza odraslih u perspektivi evangelizacije i nove evangelizacije	17
Neki elementi preobrazbe kateheze odraslih	18
Medijski govor o vjeri i (samo)formacija odraslih	19
Kateheza osoba s invaliditetom	21
Izgrađuju li aktualne duhovne tendencije Crkve u Hrvata zrelije pojedince i zajednice?	22
BILJEŠKE	23

SUVREMENI IZAZOVI PASTORALA I KATEHEZE ODRASLIH

Sažeci predavanja

Nakladnik: Glas Koncila

Grafičko oblikovanje: Blaženka Matić

Tisak: Hlad d.o.o.

Popust za sudionike TPT-a!

-20% na sva Verbumova izdanja

-10% na sav ostali asortiman

(osim izdanja Kršćanske sadašnjosti i školskih udžbenika)

23.1. - 25.1.

Popust se realizira od 23.1. do 25.1. uz predočenje ovog letka samo u Verbumovim knjižarama u Zagrebu, Kaptol 29 i Teslina 11. (Popust se ne odnosi na web knjižaru.)

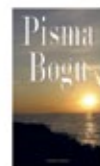
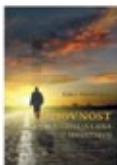
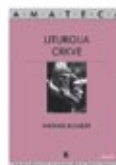
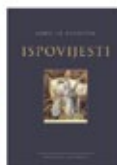
Popust se ne može kombinirati s drugim popustima i akcijama i članskim pogodnostima kluba Verbum.

KRŠĆANSKA SADAŠNJOST

ZA VAŠU TEOLOŠKU I DUHOVNU KULTURU

Velik izbor teoloških radova, priručnika, katehetske literature, liturgijskih izdanja i pomagala, kršćanskih klasika potražite u knjižarama i web knjižari Kršćanske sadašnjosti!

Odabrani naslovi sniženi su i do 70% od 19. 1. do 31. 1. 2024.

ZAGREB – Kaptol 1, Kaptol 29; **ZADAR** – Poljana Natka Nodila 7; **SPLIT** – Kralja Zvonimira 16; **OSIJEK** – Trg slobode b. b.; **KARLOVAC** – Radićeva 4; **MARIJA BISTRICA** – Trg Ivana Pavla II. 32

Teološko-pastoralni tjedan znanstveni je i pastoralni skup teologa u promišljanju nad aktualnim temama koje dotiču život Crkve, s ciljem trajne izobrazbe i usavršavanja nositelja službi i poslanja u Crkvi: biskupâ, prezbiterâ i đakona, redovnika i redovnica te vjernika laika. Skup je otvoren i svima koji se zanimaju za te teme.

Organizator

Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Vlaška 38, 10 000 Zagreb

Tel.: (01) 21 17 624

E-mail: kbf@kbf.unizg.hr

Mjesto održavanja

Nadbiskupijski pastoralni institut,

Kaptol 29a, 10 000 Zagreb

Tel. (01) 55 22 000

E-mail: pastoralni.institut@zg-nadbiskupija.hr

U glazbenom dijelu sudjeluje:

Mješoviti zbor Instituta za crkvenu glazbu KBF-a Sveučilišta u Zagrebu

pod ravnanjem prof. Danijele Župančić i uz glazbenu pratnju doc. art. Milana Hibšera.

Povjerenstvo za Teološko-pastoralni tjedan

Izv. prof. dr. sc. Tomislav Kovač, predsjednik

Izv. prof. dr. sc. Ana Begić OP, članica

Dr. sc. Jakov Rađa, član

Prof. dr. sc. Janez Vodičar, vanjski član (Ljubljana)

Prof. dr. sc. Darko Tomašević, vanjski član (Sarajevo)

Skup je sufinanciran od Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske.

